

Poznań, dnia 29 grudnia 2009 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu**

LPO-4110-02-01/09

P/09/167

**Zarząd
Przedsiębiorstwa Wodociągów
i Kanalizacji spółki z o. o.
w Koninie**

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu skontrolowała Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji spółkę z o. o. w Koninie („PWİK”) w zakresie realizacji wybranych zadań wynikających z gospodarowania komunalnymi osadami ściekowymi, powstającymi w oczyszczalniach ścieków w Koninie w latach 2007-2009 (do 30 czerwca). W związku z tą kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli podpisanym w dniu 15 grudnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli – na podstawie art. 60 ustawy o NIK – przekazuje Zarządowi niniejsze **wystąpienie pokontrolne**.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania PWİK w zakresie gospodarowania komunalnymi osadami ściekowymi („osady”), wytworzonymi podczas procesu oczyszczania ścieków, mimo stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień.

1. PWİK obsługuje oczyszczalnie ścieków „Konin Lewy Brzeg”, „Konin Prawy Brzeg” oraz w Janowie („oczyszczalnię”), w którym 100% udziałów ma gmina Konin. Ustanowiono trzyosobowy zarząd spółki. Według stanu na dzień 31 grudnia 2008 r. oczyszczalnie odbierały ścieki z terenu obejmującego miasto Konin oraz częściowo gmin Krzymów i Stare Miasto, zamieszkałego przez 78.154 mieszkańców, spośród których 94% korzystało z systemu kanalizacyjnego. W 2007 r. oczyszczono 4.984 tys. m³, a w 2008 r. 4.497 tys. m³ ścieków. W wyniku oczyszczania ścieków wytworzono 14.605 Mg osadów po mechanicznym odwodnieniu w

2007 r. (3.602 Mg w przeliczeniu na suchą masę), 11.792 Mg *osadów* (2.761 Mg suchej masy) w 2008 r. oraz 7.170 Mg *osadów* (1.580 Mg suchej masy) w I połowie 2009 r.

Zgodnie z posiadanym przez *PWiK* pozwoleniem na wytwarzanie odpadów, powstający *osad* podlegał zagęszczaniu w komorze stabilizacji tlenowej oraz w komorze zagęszczania i był wywożony poza teren *oczyszczalni*. Pozwolenie to uwzględniało zbieranie i transport odpadów, w tym 17.010 Mg *osadów* na rok. W pozwoleniu tym zobowiązano *PWiK* do magazynowania ich na terenie *oczyszczalni „Konin Lewy Brzeg”* i przekazywania ich upoważnionym przedsiębiorcom do odzysku i gospodarczego wykorzystania lub składowania na składowisku odpadów. Termin obowiązywania przedmiotowego pozwolenia określono na dzień 30 kwietnia 2012 r. *Oczyszczalnie* posiadały pozwolenia wodnoprawne na odprowadzanie oczyszczonych ścieków do Warty. W pozwoleniach tych nie określono sposobu zagospodarowania *osadów*.

Osady po odwodnieniu i stabilizacji były przekazywane: • w 2007 r. na składowisko odpadów komunalnych (10.535 Mg) oraz do rekultywacji gruntów (10,4 ha) na cele rolne na gruntach gminy Kościelec (2.557 Mg); • w 2008 r. do rekultywacji gruntów (23,7 ha) na cele rolne w gminach Kościelec i Władysławów (4.523 Mg) oraz do produkcji *roślin nienadających się do spożycia i produkcji pasz* na gruntach (30,1 ha) w gminach Tuliszków, Władysławów i Stare Miasto (6.914 Mg); • w I połowie 2009 r. do *produkcji roślin nienadających się do spożycia i produkcji pasz* na gruntach (30,7 ha) gminy Osiek Mały (6.561 Mg).

2. NIK pozytywnie ocenia: • uzyskanie pozwolenia na wytwarzanie odpadów, w tym *osadów* z uwzględnieniem zbierania i transportu, • terminowe przekazywanie niezbędnych danych o pracy *oczyszczalni* do przygotowywanej corocznej informacji przez prezydenta miasta Konina z realizacji „Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych”, • gospodarowanie odpadami powstającymi w *oczyszczalni* zgodnie z planem gospodarki odpadami dla gminy Konin, który przewidywał rolnicze wykorzystanie *osadów*, • prawidłowe prowadzenie ewidencji wytwarzanych *osadów* w formie kart ewidencji odpadów, • przekazywanie odpadów przewoźnikom, mającym stosowne zezwolenie, • terminowe badanie *osadów* magazynowanych na terenie *oczyszczalni* i przed aplikacją do gruntów rolnych, • sposób stabilizowania i magazynowania *osadów* na terenach *oczyszczalni*, • poddanie odzyskowi lub unieszkodliwianiu *osadów* powstających w *oczyszczalniach* na obszarze województwa wielkopolskiego, • ustalenie sposobu postępowania z wytwarzanymi *osadami* oraz sposobu i częstotliwości wykonywania obowiązkowych badań laboratoryjnych w obowiązującej „Instrukcji

obsługi i eksploatacji oczyszczalni ścieków”, • przygotowanie modernizacji oczyszczalni, w tym racjonalizowania gospodarki *osadami*.

3. Kontrola NIK wykazała jednak niżej opisane nieprawidłowości i uchybienia.

3.1 W latach 2007-2008 badania gruntów, na których *osady* były stosowane, wykonano w laboratoriach nieposiadających akredytacji. Zgodnie z art. 43 ust. 3 *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach* (Dz. U. z 2007 r., Nr 39, poz. 251 ze zm.), grunty, na których *osady* są stosowane, powinny być obligatoryjnie zbadane przez wytwórcę tych *osadów* przed ich zastosowaniem. Badania fizykochemiczne gruntów gmin Kościelec, Tuliszków, Władysławów i Stare Miasto, na których były stosowane *osady* powstające w oczyszczalni w latach 2007-2008, wykonało laboratorium analityczno-technologiczne „Kartech-II” w Warszawie, które nie posiadało akredytacji na pobór reprezentatywnych prób gruntów i na wykonywanie ich oznaczeń (badań) metodami referencyjnymi. Zgodnie z umową zawartą przez *PWiK* ze spółką „Agromil”, zlecenie wykonania badań laboratoryjnych powierzono tej spółce, która dzierżawiła grunty w czasie rozprawdzania na nich *osadów*. W 2009 r. badania laboratoryjne gruntów, na których miały być stosowane *osady*, wykonało akredytowane laboratorium Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, natomiast poboru prób do badań dokonał zamawiający, t.j. dzierżawiący badane grunty, czyli przedsiębiorstwo „Geobud” z Konina, które nie posiadało akredytacji na pobór reprezentatywnych prób gruntu. Zgodnie z art. 147a ust. 1 *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.), prowadzący instalację oraz użytkownik urządzenia są obowiązani zapewnić wykonanie pomiarów warunków korzystania ze środowiska przez laboratoria posiadające akredytację w rozumieniu *ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności* (Dz. U. z 2004 r. Nr 204, poz. 2087 ze zm.). Również art. 25 ust. 3 *ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska* (Dz. U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287 ze zm.) wymaga, aby laboratoria zajmujące się pomiarami środowiskowymi miały wdrożony system jakości oraz posiadały akredytację w rozumieniu *ustawy o systemie oceny zgodności*.

3.2 Umowy na stosowanie *osadów* nie zabezpieczały prawidłowego monitorowania gleb, ponieważ były zawierane z faktycznymi użytkownikami gruntów na zbyt krótki okres czasu. Na podstawie zawartej umowy ze spółką „Agromil”, *PWiK* przekazywał w latach 2007-2008 *osady* w celu ich stosowania *do upraw roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz* oraz *w celu rekultywacji na cele rolne* na grunty przez nią dzierżawione, dla których okres dzierżawy wynosił od 20 dni do 2 lat, a na podstawie zawartej umowy z przedsiębiorstwem „Geobud” na grunty przez nią dzierżawione, dla których okres dzierżawy

wynosił 3 lata. Umowy dzierżawy lub użyczenia gruntów na okres poniżej jednego roku, zawarte pomiędzy spółką „Agromil” a właścicielami tych gruntów w 2008 r., w celu nawiezie-
nia *osadami*, dotyczyły gruntów w gminie Tuliszków o powierzchni 13,0 ha na okres 2 mie-
sięcy, w gminie Władysławów o powierzchni 37,4 ha na okres 82 dni oraz w miejscowości
Główiew w gminie Stare Miasto o powierzchni 18,5 ha na okres 20 dni. Zdaniem NIK zbyt
krótki okres dzierżawy gruntów po aplikacji na nich *osadów* może powodować niewłaściwy
sposób ich rekultywacji lub nasadzeń.

3.3 Stwierdzono naganne przypadki stosowania *osadów* niezgodnie z obowiązują-
cymi przepisami. Zastosowano mianowicie *osady* na działce nr 244 w miejscowości Kiszewy
w gminie Tuliszków, która jest położona na terenie Złotogórskiego Obszaru Chronionego
Krajobrazu. Stanowiło to naruszenie przepisów art. 43 ust. 6 pkt 9 *ustawy o odpadach*, po-
nieważ na obszarze chronionego krajobrazu obowiązuje zakaz stosowania *osadów* wytworzo-
nych poza tym terenem. Ponadto przeznaczono do rolniczego wykorzystania *osadów* działkę
nr 141/2 w miejscowości Kiszewy, gmina Tuliszków, która według wypisu z rejestru gruntów
obejmowała powierzchnię 4,19 ha, w tym grunty zadrzewione (2,17 ha), pastwiska (0,53 ha) i
tereny rolne (1,49 ha), mimo że przepisy 43 ust. 6, pkt 13 *ustawy o odpadach* nie dopuszczają
stosowania *osadów* na gruntach wykorzystywanych na pastwiska. Działka nr 141/2 była nie-
uporządkowana po wycięciu drzew i krzewów. Pozostałe konary i korzenie na omawianej
działce uniemożliwiały równomierne rozproszanie *osadów* na powierzchni gruntu i nie-
zwłoczne zmieszanie ich z gruntem, wbrew wymaganiu wynikającemu z przepisu § 4 ust. 2
*rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie komunalnych osa-
dów ściekowych* (Dz. U. z 2002 r. Nr 134, poz. 1140 ze zm.).

3.4 W kartach przekazania odpadów dla *osadów* stosowanych w gminie Kościelec
w rubryce „miejsce przeznaczenia” wpisywano tylko miejscowość i nazwę gminy, a nie poda-
no numeru działki, na której *osady* były stosowane lub podano równocześnie kilka numerów
działek (n. p. cztery lub sześć numerów), na które wywożono *osady*, mimo że zawarte umowy
na stosowanie *osadów* dotyczyły konkretnych działek dla *celów rekultywacyjnych na cele
rolne lub do upraw roślin nieprzeznaczonych do spożycia i do produkcji pasz*.

W uzupełnieniu do *zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów oraz
o sposobach gospodarowania nimi* za 2008 r., przekazanego marszałkowi województwa przez
PWIK w dniu 27 sierpnia 2009 r., podano, że *osady* były wywożone m. in. do gmin Piorunów,
Tarnowa, Kiszewy, Grabowiec, a tymczasem miejscowości te leżą w granicach administra-
cyjnych gminy Tuliszków. W trakcie kontroli NIK, w dniu 17 listopada 2009 r., PWiK złożył
marszałkowi województwa korektę *zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości opra-*

dów oraz o sposobach gospodarowania nimi, w którym podano właściwą nazwę gminy, do której wywieziono *osady*.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, NIK Delegatura w Poznaniu wnosi o:

- 1) zapewnienie wykonywania badań *osadów i gruntów*, na których mają być zastosowane *osady*, przez laboratoria posiadające akredytację (łącznie z pobieraniem prób),
- 2) wykorzystywanie do rolniczego zagospodarowania *osadów* wyłącznie gruntów, na których działalność taka jest dopuszczalna,
- 3) zapewnienie zawierania umów z właścicielami gruntów, na których są stosowane *osady*, na dłuższe okresy czasu,
- 4) uzupełnienie na kartach przekazania odpadów pola dotyczącego numeru działek, na których *osady* były stosowane.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu, na podstawie art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK*, oczekuje przedstawienia przez Zarząd, w terminie 21 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków lub o działaniach podjętych w celu ich realizacji albo o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Zarządowi prawo zgłoszenia na piśmie dyrektorowi delegatury NIK w Poznaniu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK*, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.